

Haastattelututkimus jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen sidosryhmille

Loppuraportti

Tammikuu 2026

Sisällys

1	JOHDANTO	3
1.1	TAUSTA JA TAVOITTEET	3
1.2	TUTKIMUKSEN KOHDE	3
1.3	MENETELMÄT JA AINEISTOT	4
2	JOTPAN RAHOITUSTOIMINNAN KOHDENTUMINEN	5
2.1	RAHOITUSTOIMINNAN TYÖELÄMÄLÄHTÖISYYS	5
2.2	RAHOITUSTOIMINNAN KOHDENTUMINEN OIKEISIIN KOHDERYHMIIN	6
2.3	RAHOITUSTOIMINNAN KOHDENTUMINEN AKUUTTEIHIN OSAAMISTARPEISIIN	7
3	JOTPAN TOIMINNAN MERKITYS JA VAIKUTUKSET	8
3.1	JOTPA JATKUVAN OPPIMISEN KOULUTUSTARJONNAN TÄYDENTÄJÄNÄ	8
3.2	JOTPA TYÖVOIMAN OSAAMISEN KEHITTÄJÄNÄ	8
3.3	TOIMINNAN VAIKUTUKSET OSAAVAN TYÖVOIMAN SAATAVUUTEEN	9
3.4	TOIMINNAN VAIKUTUKSET KOULUTUKSEEN VÄHEMMÄN OSALLISTUVIEN OSAAMISEEN	10
3.5	PYSYVIEN MUUTOSTEN JA UUSIEN PROSESSIEN KÄYNNISTÄMINEN	10
4	KESKEISET HAVAINNOT JA TULEVAISUUDEN KEHITTÄMISEHDOTUKSET	12

1 Johdanto

Tässä luvussa kuvataan tutkimuksen tausta ja tavoitteet sekä esitellään tutkimuksen kohde, menetelmät ja aineistot.

1.1 Tausta ja tavoitteet

Tutkimuksen tavoitteena on saada ajantasainen kuva sidosryhmien näkemyksistä siitä, miten Jotpa on onnistunut tehtävissään. Haastattelututkimuksessa tarkastellaan Jotpan toimintaa rahoitustoiminnan kohdentumisen sekä toiminnan merkityksen ja vaikutusten näkökulmista. Lisäksi haastattelututkimuksessa selvitetään sidosryhmien näkemyksiä toiminnan mahdollisista tulevaisuuden kehittämisehdotuksista.

Tutkimuksen aineiston pohjalta pyritään muodostamaan kokonaiskuva Jotpan toimenpiteiden vaikutuksista sekä kehittämisehdotuksia toiminnan suuntaamiseen tulevaisuudessa. Tutkimuskysymykset on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Tutkimuskysymykset

Teema	Tutkimuskysymys
Jotpan rahoitustoiminnan kohdentuminen	- Kohdentuuko Jotpan rahoitustoiminta tarkoituksenmukaisesti... - Oikeisiin kohderyhmiin? - Akuutteihin osaamistarpeisiin - Onko Jotpan toiminta työelämälähtöistä? - Onko Jotpa onnistunut täydentämään jatkuvan oppimisen koulutustarjontaa?
Jotpan toiminnan merkitys ja vaikutukset	- Miten Jotpa on kyennyt vaikuttamaan... - Työvoiman osaamisen kehittämiseen? - Osaavan työvoiman saatavuuteen? - Koulutukseen vähemmän osallistuvien osaamiseen?

	- Miten Jotpan toiminta voi kehittää jatkuvan oppimisen järjestelmää? - Voiko Jotpan toiminta parantaa työssä olevien koulutusmahdollisuuksia?
Tulevaisuuden tarpeet	- Mitä toimenpiteitä Jotpalta jatkossa tarvittaisiin, jotta se voisi entistä paremmin... - Vastata työssä olevien osaamistarpeisiin? - Vastata työvoiman ulkopuolella olevien osaamistarpeisiin? - Parantaa osaavan työvoiman saatavuutta? - Kehittää jatkuvan oppimisen järjestelmää? - Miten muuten Jotpan toimintaa tulisi kehittää?

1.2 Tutkimuksen kohde

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus (Jotpa) on vuonna 2021 perustettu viranomainen, joka tukee työikäisten osaamisen kehittämistä ja osaavan työvoiman saatavuutta (Laki 682/2021). Jotpa edistää työikäisen väestön osaamisen kehittymistä ja osaavan työvoiman saatavuutta. Jotpalla on monia toimialaansa liittyviä tehtäviä: (1) tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittäminen ja koordinointi, (2) osaamis- ja työvoimatarpeen ennakointitiedon analysointi, (3) erityisesti työssä oleville ja työvoiman ulkopuolella oleville suunnatun ja muuta julkisesti tuettua koulutustarjontaa täydentävän koulutuksen ja muiden osaamispalveluiden rahoittaminen ja (4) alueellisten ja muiden yhteistyöverkostojen tuki ja vaikuttavuuden edistäminen.

Jotpan toimintaa ohjaavat opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) ja työ- ja elinkeinoministeriö (TEM), yhteistyössä Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden neuvoston kanssa. Jotpan neuvoston tehtävänä on Jotpan toiminnan strateginen suunnittelu, laajakantoisista tai merkittävistä lausunnoista ja aloitteista päättäminen, esityksen laatiminen toiminnan kehittämissuunnitelmasta sekä palvelukeskuksen vuosittaisen toimintasuunnitelman painopisteistä päättäminen.

Jotpa rahoittaa lyhyitä, työelämän tarpeisiin perustuvia ja työn ohessa suoritettavia koulutuksia valtionavustuksina (säännellyn koulutuksen osaset) sekä hankintoina (kaikki yksityisoikeudelliset toimijat, uudet osaamiset). Lisäksi Jotpa voi rahoittaa ohjausta, hakevaa toimintaa ja tukitoimia sekä pilotointia ja kehittämistä.

Vuodesta 2022 alkaen Jotpan rahoittamia koulutuksia on järjestänyt yli 150 koulutuksen toteuttajaa. Koulutuksiin on osallistunut noin 35 000 opiskelijaa.

Jotpan rahoittamat koulutukset perustuvat ennakointitietoon ja ovat suunnattu työssä oleville sekä työvoiman ulkopuolella oleville aikuisille (esim. perhevapaalla oleville). Koulutukset ovat maksuttomia sekä osallistujille että heidän työnantajilleen. Lisäksi Jotpa työskentelee erilaisten hankkeiden ja projektien parissa sekä rahoittaa tutkimusta ja muuta tiedonhankintaa, jotka liittyvät erityisesti vähemmän koulutukseen osallistuviin ryhmiin.

1.3 Menetelmät ja aineistot

Sidosryhmien näkemysten kartoittaminen toteutettiin haastattelututkimuksena.

Tutkimuksen kohderyhminä olivat Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden neuvoston jäsenet sekä Jotpan keskeisimmät sidosryhmät. Haastattelut toimijat edustavat yhteiskunnan ja elinkeinoelämän keskeisiä toimijoita: toimiala- ja ammattijärjestöjä, työnantajaliittoja, palkansaajajärjestöjä sekä muita julkisia toimijoita. Mukana on

toimijoita muun muassa hyvinvointi-, energia-, metsä- ja maatalousaloilta sekä luovilta aloilta ja muista työelämän, elinkeinoelämän ja julkisen hallinnon avainorganisaatioista.

Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina Teams-yhteydellä. Haastatteluissa hyödynnettiin tutkimuskysymyksiä haastattelukysymyksinä, mutta otettiin myös huomioon haastateltavien taustojen tuottamat näkökulmaerot (neuvosto vs. toimialat). Haastatteluja toteutettiin yhteensä 22 kpl. Yhteensä selvityksessä kuultiin 23 henkilöä. Haastattelut toteutettiin pääosin marraskuussa 2025.

Haastattelututkimuksen toteutti Owal Group Oy. Selvitys toteutettiin marras-joulukuussa 2025.

2 Jotpan rahoitustoiminnan kohdentuminen

Tässä luvussa tarkastellaan Jotpan rahoitustoiminnan työelämälähtöisyyttä, rahoitustoiminnan kohdentumista tarkoituksenmukaisiin kohderyhmiin sekä sen kohdentumista akuutteihin osaamistarpeisiin.

2.1 Rahoitustoiminnan työelämälähtöisyys

Keskeiset havainnot

- » Sidosryhmien mukaan Jotpan toiminta on työelämälähtöistä ja vastaa hyvin työelämän tarpeisiin.
- » Oikein tunnistettu koulutustarve voi kuitenkin "valua hukkaan", mikäli toteutus ja ajoitus eivät riittävissä määrin huomioi työelämän arkea ja toimialojen erityispiirteitä.
- » Työelämälähtöisyyttä voitaisiin vahvistaa myös tiivistämällä yhteistyötä yritysten kanssa.

Jotpan sidosryhmien mukaan Jotpan toiminta on työelämälähtöistä ja vastaa hyvin työelämän tarpeisiin. Jotpan toiminta nähdään hyvinkin työelämälähtöisenä etenkin sen rajallisiin resursseihin nähden sekä verrattuna vakiintuneeseen koulutusjärjestelmään. Toiminnan työelämälähtöisyyttä sekä työelämän tarpeisiin vastaamista vahvistaa tiivis sidosryhmien kuuleminen, jota Jotpa tekee mm. uusia rahoitushakuja suunnitellessaan. Myös pienempien toimialojen edustajat kokevat saaneensa äänensä kuuluviin. Jotpaa kuvataankin laajalti "kuulostelevalaksi kumppaniksi", joka pystyy reagoimaan nopeasti akuutteihin muutoksiin tai yllättäviin tarpeisiin.

"Meitä on kontaktoitu ja meitä on kuultu, ollaan käyty meidän tavoitteita ja substansseja läpi Jotpan kanssa. Listoille on tullut meille tärkeitä asioita aina. Jotpa on tärkeä toimielin tässä muuttuvassa kentässä, jossa tarvitaan uusia osaajia ja uutta osaamista nopeaan tahtiin. Alanvaihtajat on myös iso ryhmä meidän näkökulmasta. Jotpa on elin, jolle on tarve. TEM ja OKM keskustelu ja yhteistyö myös tärkeää."

Oikein tunnistettu koulutustarve voi "valua hukkaan", mikäli koulutuksen toteutus ja ajoitus eivät riittävästi huomioi työelämän arkea ja toimialojen erityispiirteitä. Sen varmistaminen, että kohderyhmät voivat osallistua Jotpan rahoittamiin koulutuksiin esimerkiksi työn ohella, on koulutuksen järjestäjien vastuulla, mutta Jotpan toivotaan paikoin kiinnittävän asiaan huomiota myös rahoitusehdoissaan esimerkiksi edellyttämällä joustavia ja työn rinnalle soveltuvia toteutustapoja. Sidosryhmien keskuudessa korostetaankin paikoin tarvetta ajoittaa koulutuksia toimialojen rytmin mukaisesti siten, että ne sijoittuvat alan hiljaisiin hetkiin, esimerkiksi maataloudessa kesäkiireiden ulkopuolelle tai palvelualoilla sesonkiaikojen ulkopuolelle. Lisäksi mainitaan vaihtoehto järjestää koulutuksia joustavina verkkototeutuksina, jotta osallistumisen esteet jäisivät mahdollisimman vähäisiksi.

Jotpan toiminnan työelämälähtöisyyttä voitaisiin vahvistaa tiivistämällä yhteistyötä yrityskenttään. Vaikka yritys- ja työelämän tarpeita kartoitetaan hyvin, haasteeksi tunnistetaan paikoin se, että yritysten alkuperäiset tarpeet saattavat hukkaa koulutuksen suunnitteluprosessin aikana tai koulutuksen käytännön toteutus ei sovellu työn ohessa suoritettavaksi. Työelämälähtöisyyden syventämiseksi suunnitteluun ehdotetaan mukaan temaattisia yritysverkostoja.

2.2 Rahoitustoiminnan kohdentuminen oikeisiin kohderyhmiin

Keskeiset havainnot

- » Rahoitustoiminnan kohdentumista pidetään pääosin tarkoituksenmukaisena, tasapainoisena ja toiminnan reunaehtojen puitteissa onnistuneena.
- » Jotpa on paikoin onnistunut kohdentamaan rahoitusta tyypillisesti vähemmän koulutukseen osallistuville ryhmille, joskin rahoitustoiminnan kohdentamista on edelleen tarpeen kehittää monialaisessa yhteistyössä.

Rahoituksen kohdentumista pidetään eri kohderyhmien näkökulmasta pitkälti tarkoituksenmukaisena, tasapainoisena ja annettujen reunaehtojen puitteissa onnistuneena. Kohdentumista pidetään erityisesti onnistuneena siksi, että Jotpa on pystynyt reagoimaan nopeasti esiin nouseviin tarpeisiin ja kuuntelemaan sidosryhmiään laajasti. Jotpan tarjoama rahoitus on myös ollut ajankohtaista ja vastannut toimijoiden ja toimialojen kokemuksiin tarpeisiin. Samalla sidosryhmät tunnistavat, että Jotpan toimintaa ohjaavat tietyt poliittiset reunaehdot, mutta niistä huolimatta Jotpan nähdään tukevan laajasti sekä suurten että pienien toimijoiden keskeisiä kehittämistarpeita.

"Budjetti hyvin rajallinen, täytyy ymmärtää että ei voi yksin maailmaa pelastaa, toimintakehyksessään toiminta on onnistunut hyvin. On tavoitettu uusia kohderyhmiä, täsmällisesti ja nopeasti tarjottu lyhyitä opintokokonaisuuksia."

Jotpa on myös paikoin onnistunut tunnistamaan sellaisia koulutukseen tyypillisesti vähemmän osallistuvia ryhmiä, joita vakiintunut koulutusjärjestelmä ei tavoita riittävän hyvin, vaikka rahoitustoiminnan kohdentamista onkin edelleen tarpeen kehittää. Yhtenä konkreettisena onnistumisena nähdään vankien perustaitokoulutus. Aliedustettujen tai koulutukseen tyypillisesti vähemmän osallistuvien ryhmien tavoittaminen ja osallistaminen tunnistetaan sidosryhmien keskuudessa kuitenkin edelleen vaikeaksi, ja sen katsotaan edellyttävän Jotpalta aktiivista yhteistyötä esimerkiksi kuntien työllisyyspalvelujen, työnantajien tai esimerkiksi oppilaitosten kanssa.

Yksittäisissä kommentteissa nostettiin esiin myös huoli Jotpan rahoittamien koulutusten painottumisesta jo valmiiksi korkeasti koulutetuille sekä toimihenkilöille. Nämä ajatukset heijastelevat osin myös laajempaa kehityssuuntaa, jossa koulutusrahoitus kohdentuu usein niille, joilla on jo ennestään vahva koulutustausta. Erityisenä haasteena näissä kommentteissa nähtiin, että juuri ne ryhmät, jotka eniten hyötyisivät lisäkoulutuksesta, eivät tyypillisesti itse aktiivisesti etsi koulutusmahdollisuuksia. Tämän vuoksi haastateltavat nostivat esiin, että Jotpa voisi panostaa nykyistä enemmän tarkoituksenmukaisten kohderyhmien tavoittamiseen esim. työnantajayhteistyön tai kuntien työllisyyspalveluiden kautta.

Joidenkin toimialojen näkökulmasta koulutusten katsotaan jäävän liiaksi yleisluontoisiksi. Muutamissa puheenvuoroissa nostetaan esiin yksittäisiä Jotpan rahoittamien koulutusten kohderyhmiin liittyviä epäselvyyksiä. Tällöin on saattanut

jääda epäselväksi se, ovatko koulutukset olleet alun perin tarkoitettu laajoille asiantuntijajoukoille vai spesifeihin toimialakohtaisiin osaamistarpeisiin vastaamiseen. Epäselvyydet liittyen koulutusten kohderyhmiin eivät kuitenkaan olleet aineistonkeruun perusteella yleisiä.

2.3 Rahoitustoiminnan kohdentuminen akuutteihin osaamistarpeisiin

Keskeiset havainnot

- » Jotpa on onnistunut hyvin kohdentamaan rahoitusta tavalla, joka mahdollistaa akuutteihin osaamistarpeisiin vastaamisen.
- » Jotpan rahoitustoiminnan vahvuuksina nähdään sen nopea reagointikyky sekä sen osuvuus ajankohtaisiin tarpeisiin.
- » Rahoituksen kohdentamisen priorisointiprosessi sekä sidosryhmien osallistaminen osana rahoitushakujen suunnittelua nähdään toimivina.
- » Osaamistarvekompassi on tärkeä työkalu, joka auttaa rahoituksen kohdentamisessa akuutteihin osaamistarpeisiin.

Sidosryhmien mukaan Jotpa on onnistunut hyvin kohdentamaan rahoitusta tavalla, joka mahdollistaa akuutteihin osaamistarpeisiin vastaamisen. Jotpalla tunnistetaan olevan vahva kyky rahoittaa täsmällisiä ja lyhyitä opintokokonaisuuksia nopealla aikataululla, joka mahdollistaa paremmin akuutteihin osaamistarpeisiin vastaamisen kuin esimerkiksi pitkät tutkintokoulutukset. Akuutteihin osaamistarpeisiin vastaaminen tunnistetaan myös vahvasti yhdeksi Jotpan keskeisimmistä tehtävistä.

Jotpan nopeaa reagointikykyä pidetään sen toiminnan keskeisenä vahvuutena. Jotpa pystyy tekemään muutoksia rahoitustoimintaansa ja rahoittamaan koulutuksia lyhyelläkin varoitusajalla, ja tätä pidetään myös sen perustehtävänä. Jotpan toiminnan nopeutta kuvataan joissain haastatteluissa jopa välttämättömäksi. Muutamien haastattelujen perusteella rahoitushakujen nopea sykli saattaa kuitenkin luoda haasteita koulutuksen järjestäjien suuntaan. Sidosryhmät tunnistavat kuitenkin

laajalti, että juuri nopea reagointikyky on se tarve, johon vastaamaan Jotpa on perustettu.

Rahoituksen katsotaan osuneen hyvin ajankohtaisiin ja muuttuviin tarpeisiin.

Onnistuneina teemoina mainitaan erityisesti vihreään ja digitaaliseen siirtymään liittyvät koulutukset sekä tekoälykoulutus, Ukrainalaisten osaamispalvelut sekä osajapula-aloille, kuten varhaiskasvatukseen tai hoiva-alaan, suunnatut koulutukset. Painopisteiden priorisointiprosessin koetaan kehittyneen vuosien varrella toimivaksi, ja erityisesti sidosryhmien osallistamista pidetään tärkeänä tekijänä rahoituksen onnistuneessa kohdentamisessa. Rahoituksen kohdentamisessa on lisäksi pystytty huomioimaan toimialakohtaisia reunaehtoja, kuten esimerkiksi maatalousalan sesonkiluonteisuus, jonka toivotaan tapahtuvan myös jatkossa.

Osaamistarvekompassia pidetään tärkeänä työkaluna Jotpan rahoituksen kohdentamisessa akuutteihin osaamistarpeisiin, vaikka sen tietopohjaan nähdään liittyvän joitain rajoitteita. Osaamistarvekompassia hyödynnetään laajalti osaamistarpeiden ennakoinnissa. Sidosryhmät ovat kuitenkin tunnistaneet osaamistarvekompassin tietopohjassa joitain rajoitteita tekoälyn käyttöön liittyen. Rajoitteiden nähdään liittyvän siihen, kuinka osaamistarvekompassi sisältää paikoin kovin yksityiskohtaisia osaamisia sekä muuta tekoälyn tuottamaa tietoa, joiden katsotaan olevan osin tarkastamattomia tai suodattamattomia. Ainakin rahoitushakujen kohdentamisen kontekstissa näitä rajoitteita voidaan kuitenkin paikata kuulemalla laajasti sidosryhmiä, toimialoja ja yrityksiä, kuten tähänkin mennessä on tehty.

3 Jotpan toiminnan merkitys ja vaikutukset

Tässä luvussa tarkastellaan Jotpan toiminnan merkitystä, mahdollisuuksia sekä toiminnan tähänastisia vaikutuksia.

3.1 Jotpa jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan täydentäjänä

Keskeiset havainnot

- » Jotpa täydentää jatkuvan oppimisen koulutustarjontaa kertaluontoisena rahoittajana ja jopa veturimaisena, ketteränä, pilotoijana.
- » Aikuiskoulutustuen poistumisen myötä Jotpan rooli jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan täydentäjänä nähdään korostuneen.
- » Sidosryhmien keskuudessa pidetään tärkeänä, että Jotpan rahoitus säilyy irrallisena koulutuksen perusrahoitukseen nähden.

Jotpa täydentää jatkuvan oppimisen koulutustarjontaa. Sidosryhmien mukaan Jotpa tuo "oman lisänsä" ja "hyvän lisän" jatkuvan oppimisen koulutustarjontaan kertaluontoisena rahoittajana ja jopa veturimaisena pilotoijana. Jotpan nähdään reagoivan perinteisiä tutkintokoulutuksia nopeammin muuttuviin, täsmällisiin työelämätarpeisiin, ja juuri tämän ketteryyden katsotaan olevan keskeinen mekanismi, jonka kautta Jotpa täydentää jatkuvan oppimisen koulutustarjontaa. Siinä missä tutkinnot tarjoavat perustaidot, Jotpa rahoittaa lyhyitä ja syventäviä opintokokonaisuuksia, jotka täydentävät jatkuvan oppimisen koulutustarjontaa.

Aikuiskoulutustuen poistumisen myötä Jotpan roolin jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan täydentäjänä nähdään korostuneen. Aikuiskoulutustuen lakkauttamisen myötä jatkuvan oppimisen kenttään nähdään syntyneen aukko, jossa sidosryhmien näkemyksen mukaan Jotpa voisi olla aktiivinen toimija. Jotpa voisi mahdollistaa ja täydentää jatkuvan oppimisen koulutustarjontaa esimerkiksi:

- » Juurruttamalla jatkuvan oppimisen malleja osaksi vakiintunutta koulutusjärjestelmää,
- » Rahoittamalla koulutusmalleja, joissa opiskelu integroidaan työelämään (esim. työpaikkaprojekteihin kytketyt opintojaksot, osa-aikainen opiskelu, työajalla suoritettavat verkkokurssit),
- » Rahoittamalla ajasta ja paikasta riippumatonta verkko-opetusta,
- » Edistämällä osaamismerkkien ja micro-credentials-suoritusten tunnustamista.

Sidosryhmät pitävät tärkeänä Jotpan rahoituksen säilyttämistä irrallisena koulutuksen perusrahoituksesta, jotta se voi aidosti täydentää jatkuvan oppimisen koulutustarjontaa ja jotta vältetään päällekkäinen tekeminen. On tärkeää, ettei Jotpan varoilla paikata pysyviä puutteita perustoiminnan resursseissa, vaan niitä hyödynnetään erityisesti uusien ratkaisujen pilotoimiseen, ketterään reagointiin ja sellaisten koulutustarpeiden tukemiseen, joihin vakiintunut rahoitusjärjestelmä ei taivu.

3.2 Jotpa työvoiman osaamisen kehittäjänä

Keskeiset havainnot

- » Jotpan toiminnan uskotaan kehittävän työvoiman osaamista, vaikka toiminnan vaikutuksia ei voida todentaa.
- » Jotpaa pidetään toimijana, joka saa rahoituksen liikkeelle ja avaa hakuja, jotka kannustavat työelämän tarpeisiin kohdennettujen koulutusten kehittämiseen.

- » On perusteltua olettaa, että Jotpan rahoituksella on kehitetty työvoiman osaamista ainakin siltä osin kun vakiintunut koulutusjärjestelmä ei olisi riittävän nopeasti voinut reagoida työelämän akuutteihin osaamistarpeisiin.
- » Jotpa voi toimia aikuiskoulutustuen osittaisena korvaajana mahdollistamalla työvoiman osaamisen kehittämistä työn ohessa.

Nykyisellään Jotpan toiminnan uskotaan laajalti kehittävän työvoiman osaamista, mutta toiminnan vaikutuksia ei voida todentaa. Vaikka esimerkiksi osallistujamäärät ovat tiedossa, syvällisempää tietoa työvoiman osaamisen kehittymisen tasosta ei ole käytettävissä. Koska varsinainen seurantatieto on hyvin rajallista, luottamus toiminnan tuloksellisuuteen nojaa tällä hetkellä vahvaan ja osallistavaan toiminnan valmisteluprosessiin. Sidosryhmät katsovat, että koska rahoituspainopisteet on valittu hyödyntämällä ennakointitietoa ja käymällä vuoropuhelua elinkeinoelämän kanssa, on olemassa perustellut edellytykset olettaa, että vaikutukset työvoiman osaamiseen ovat myönteisiä.

Jotpaa pidetään toimijana, joka saa rahoituksen liikkeelle ja avaa koulutushakuja, jotka kannustavat työelämän tarpeisiin kohdennettujen koulutusten kehittämiseen. Vaikka Jotpan toiminnan täsmällistä vaikuttavuutta on vielä vaikea mitata, on perusteltua olettaa, että Jotpan rahoituksella on kehitetty työvoiman osaamista ainakin siltä osin kun vakiintunut koulutusjärjestelmä ei olisi riittävän nopeasti voinut reagoida työelämän akuutteihin osaamistarpeisiin.

Jotpa voisi toimia aikuiskoulutustuen osittaisena korvaajana mahdollistamalla työvoiman osaamisen kehittämistä työn ohessa. Sidosryhmien mukaan työn ohessa kouluttautumisen suurimmat esteet liittyvät tyypillisesti ajankäyttöön ja työnantajan motivaatioon: työnantajien tulisi nähdä lyhyet, työn ohessa suoritettavat koulutukset taloudellisesti kannattavina investointeina, jotta työntekijöiden kouluttamiseen työajalla olisi aitoja kannustimia. Yhtenä ratkaisumallina esitetään Jotpan mahdollista roolia "aikuiskoulutustuen kompensoijana" siten, että Jotpa rahoittaa työn ohessa suoritettavaksi soveltuvaa koulutusta, työnantaja joustaa työajasta ja

työntekijä saa palkkansa. Sidosryhmien näkemysten mukaan koulutuksen soveltuvuus työn ohessa suoritettavaksi voitaisiin määritellä jo rahoitusehdoissa, mikä parantaisi käytännössä työvoiman mahdollisuuksia kehittää osaamistaan.

3.3 Toiminnan vaikutukset osaavan työvoiman saatavuuteen

Keskeiset havainnot

- » Jotpan toiminnan vaikutus osaavan työvoiman saatavuuteen tapahtuu pääosin työvoiman osaamisen kehittämisen kautta tarjoamalla koulutuksia äkillisiin osaamistarpeisiin.
- » Osaavan työvoiman saatavuutta voidaan kehittää tarjoamalla Jotpan rahoittamia, lyhyitä koulutuksia.

Jotpan toiminnan vaikutus osaavan työvoiman saatavuuteen tapahtuu sidosryhmien näkemysten perusteella pääosin työvoiman osaamisen kehittämisen kautta tarjoamalla koulutuksia äkillisiin osaamistarpeisiin. Vaikutus osaavan työvoiman saatavuuteen on enemmän välillistä ja laadullista kuin suoraa ja määrällisesti mitattavaa. Sidosryhmien näkemysten mukaan toiminta ei ensisijaisesti pyri lisäämään osaavan työvoiman määrää työttömiä kouluttamalla, vaan varmistamaan, että nykyisen työvoiman osaaminen pysyy relevanttina nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä.

Jotpan toiminnan katsotaan osaltaan tukevan osaavan työvoiman saatavuutta kehittämällä sellaista lyhytkestoista koulutustarjontaa, jota ei aikaisemmin ollut riittävästi tarjolla. Sidosryhmien mukaan työmarkkinoilta on uupunut koulutusmuodot, joiden kestoja mitataan pääosin viikoissa, ja Jotpa on osaltaan täyttänyt tätä aukkoa rahoittamalla ns. täsmäkoulutuksia, joita kuvataan sidosryhmien toimesta myös osaamisen terävöittämiseksi tai syventämiseksi. Näillä lyhyillä koulutuksilla voidaan vahvistaa työssä olevien työllistettävyyttä ja sitä kautta osaavan työvoiman saatavuutta. Samalla Jotpan toiminnan nähdään haastavan työmarkkinoiden vahvaa tutkintokeskeisyyttä ja nopeuttavan osaamisen siirtymistä

työelämään ilman raskaita tutkintorakenteita, joka voi pidemmällä aikavälillä tukea osaavan työvoiman saatavuutta erityisesti nopeasti muuttuvilla aloilla.

3.4 Toiminnan vaikutukset koulutukseen vähemmän osallistuvien osaamiseen

Keskeiset havainnot

- » Koulutukseen vähemmän osallistuvien osaamisen kehittämisen vaikutuksia on vaikea tunnistaa, mutta niitä arvioidaan tyypillisesti myönteisiksi
- » Vaikka sidosryhmien keskuudessa uskotaan, että koulutukseen harvemmin osallistuvien osaamista on onnistuttu kasvattamaan, tarkka tieto siitä, onko tämä ryhmä aidosti tavoitettu, puuttuu edelleen.
- » Koulutukseen vähemmän osallistuvien osaamisen kehittämiseksi vaaditaan sekä Jotpalta että koulutuksen järjestäjiltä pitkäjänteisyyttä sekä kannustavia matalan kynnyksen lähestymistapoja.

Koulutukseen vähemmän osallistuvien osaamisen kehittämisen vaikutuksia on vaikea tunnistaa, mutta niitä arvioidaan tyypillisesti myönteisiksi. Vaikutusten objektiivinen tunnistaminen koetaan hankalaksi, mutta moni uskaltaa kuitenkin tehdä varovaisia arvioita toiminnan positiivisista vaikutuksista. Koulutukseen vähemmän osallistuvat tunnistetaan tärkeäksi kohderyhmäksi, jonka osaamisen kehittämiseen on tärkeää yhteiskunnan toiminnan tasolla panostaa.

Koulutukseen vähemmän osallistuvien osaamisen kehittämiseksi vaaditaan Jotpalta sekä erityisesti koulutuksen järjestäjiltä pitkäjänteisyyttä ja kannustavia, matalan kynnyksen lähestymistapoja. Sidoryhmien keskuudessa tunnistetaan koulutukseen vähemmän osallistuvien tavoittamiseen liittyvät haasteet mutta sanotaan myös erilaisia ratkaisuja. Esimerkiksi Jotpan rahoittama "hakeva toiminta" on sidoryhmien näkemysten mukaan osoittautunut melko toimivaksi tavaksi tavoittaa näitä ihmisiä. Myös koulutuksen maksuttomuuden markkinointi koetaan tärkeäksi.

3.5 Pysyvien muutosten ja uusien prosessien käynnistäminen

Keskeiset havainnot

- » Vaikka Jotpan toiminta on nopeaa, sen toiminnan tulosten ja vaikuttavuuden näkyminen tapahtuu hitaasti. Nähtävissä on kuitenkin viitteitä siitä, että Jotpan rahoituksen kautta olisi tapahtunut pysyviä muutoksia tai käynnistetty uusia prosesseja.
- » Pysyvät muutokset rahoitusta saaneissa organisaatioissa tai käyttöön jääneet koulutusmallit eivät ole ainoita indikaattoreita, joiden kautta toiminnan merkityksellisyyttä tai vaikutuksia tulee tarkastella, sillä toiminnalla pyritään vastaamaan äkillisiin tarpeisiin, jotka eivät välttämättä ole pysyviä.

Vaikka Jotpan toiminta (haut ja päätökset) on nopeaa, sen toiminnan tulosten ja lopulta vaikuttavuuden muodostuminen on hidasta. Vaikka Jotpan reagointikykyä kiitellään nopeaksi, tulosten ja laajempien vaikutusten näkyminen vaatii sidoryhmien mukaan pidempää aikajännettä. Lisäksi Jotpan toiminnan ollessa vielä niin uutta, sidoryhmille on jokseenkin epäselvää, miten Jotpan kertaluontoiset hankinnat tai rahoituksen avulla luodut mallit voivat ylipäätään siirtyä osaksi pysyvää koulutustarjontaa rahoituksen päätyttyä.

Samalla on viitteitä siitä, että joissain Jotpan rahoitusta saaneissa organisaatioissa on onnistuttu rakentamaan sisältöjä, jotka jatkuvat rahoituksen päättymisenkin jälkeen. Osa haastatelluista tunnistaa tapauksia, joissa oppilaitokset ovat kehittäneet omaa toimintaansa ja omaksuneet jatkuvan oppimisen sisältöjä osaksi tutkinto-ohjelmiaan. Samassa esitetään myös näkemyksiä, joiden mukaan ns. "suuret menestystarinat" ovat vielä vähäisiä ja Jotpan rahoituksen tulokset näkyvät toistaiseksi hitaasti.

Kysymys: Ovatko toimenpiteet tukeneet pysyviä muutoksia tai käynnistäneet uusia prosesseja?

"Pysyvät muutokset ovat olleet ehkä hieman lyhytjänteisiä, tilanteet tosin muuttuu myös koko ajan."

"Kyllä ainakin meidän toimialalla siinä mielessä, että henkilöstöä koulutetaan ja sitä mukaan tulee jatkuvasti uusia tarpeita."

Pysyvät muutokset rahoitusta saaneissa organisaatioissa tai käyttöön jääneet koulutusmallit eivät ole ainoita indikaattoreita, joiden kautta toiminnan merkityksellisyyttä tai vaikutuksia tulee tarkastella, sillä toiminnalla pyritään vastaamaan äkillisiin tarpeisiin, jotka eivät välttämättä ole pysyviä. Tämän vuoksi on tärkeää tarkastella pysyvien muutosten, koulutusmallien tai prosessien käynnistämisen lisäksi myös sitä, kuinka laajasti ja tehokkaasti Jotpa on onnistunut saavuttamaan sen toiminnalle asetettuja tavoitteita.

4 Keskeiset havainnot ja tulevaisuuden kehittämis ehdotukset

Tässä luvussa esitellään sidosryhmien haastatteluiden perusteella tunnistetut keskeisimmät havainnot ja tulevaisuuden kehittämis ehdotukset.

Jotpan toiminnalle on selkeä ja perusteltu tarve. Jotpa asemoituu tärkeäksi toimijaksi toimintakentässään, ja sen roolia pidetään tarpeellisenä. Jotpan olemassaololle on vahvat perusteet: sen tehtävä ei ole päällekkäinen muiden toimijoiden kanssa, vaan se täydentää vakiintunutta koulutustarjontaa.

Toiminnan vakiintumattomuus sekä yleisemmin Jotpan tunnettuuden puute nähdään sidosryhmien keskuudessa kuitenkin vielä haasteena. Jotpan olisi hyvä vahvistaa sekä näkyvyyttään että roolinsa pysyvyyttä esimerkiksi vahvistamalla brändiään ja johdonmukaista viestintää. Tämä konkretisoisi Jotpan tarpeellisuutta myös laajemmalle yleisölle. Lisäksi Jotpa voisi halutessaan vahvistaa tunnettua ja vakiinnuttaa asemaansa toimintakentällään tekemällä yhteistyöllä esimerkiksi yritysten, oppilaitosten tai kuntien työllisyyspalveluiden kanssa.

Jotpan on tärkeää terävöittää toimintaansa ja selkeyttää rooliaan muuttuneessa toimintaympäristössä. Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen on muuttanut jatkuvan oppimisen ja työvoiman osaamisen kehittämisen rakenteita, ja osaltaan tehnyt Jotpan mahdollisesta roolista aiempaa moninaisemman. Jotpan on hyvä tunnistaa, miten nämä muutokset vaikuttavat sen toimintaan ja mahdollisuuksiin esimerkiksi selvittämällä, voiko se osaltaan paikata aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta syntyneitä aukkoja esimerkiksi tukemalla malleja, jotka edistävät jatkuvaa oppimista ja työssä oppimista. Vaikutusten ja mahdollisuuksien muutosten tunnistaminen edellyttää realistista arviota siitä, millaisia ratkaisuja Jotpa voi rajallisilla määrärahoillaan rahoittaa ja mihin sen on tarkoituksenmukaista keskittyä.

Toiminnan vaikuttavuuden todentamista tulee kehittää sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Tällä hetkellä vaikuttavuustieto rahoitukseen liittyen perustuu näkemysten mukaan melko rajalliseen tietoon. Rahoitus on toki luonteeltaan pistemäistä, mikä haastaa myös jatkuvuuden rakentamista. Pysyvien vaikutusten tuottaminen ei myöskään välttämättä aina Jotpan tarjoaman rahoituksen ensisijaisena tavoitteena, sillä akuutit osaamistarpeetkaan eivät välttämättä ole pysyviä. Tästä huolimatta tarkka ja systemaattinen vaikuttavuustiedon kerääminen ja analysointi on keskeistä sekä toiminnan suuntaamisessa ja terävöittämisessä että edunvalvonnassa: vaikuttavuuspohjainen toiminta vahvistaa Jotpan kykyä perustella rahoitustarpeitaan ja rooliaan osana koulutusjärjestelmää.

Laadukkaalle ennakointitiedolle tunnistetaan tarpeita jatkossakin.

Osaamistarvekompassi tarjoaa hyödyllistä valtakunnallista tietoa ja sille nähdään vahva tarve myös tulevaisuudessa. Paikoin haastatteluaineistossa tuodaan kuitenkin esiin osaamistarvekompassin tietopohjaan liittyviä rajoitteita, jotka koskevat tekoälyn hyödyntämistä. Rajoitteiden nähdään liittyvän siihen, kuinka osaamistarvekompassi sisältää paikoin kovin yksityiskohtaisia osaamisia sekä muuta tekoälyn tuottamaa tietoa, joiden katsotaan olevan osin tarkastamattomia tai suodattamattomia. Osaamistarvekompassin tietopohjaan ja sen hyödyntämiseen liittyvät mahdolliset rajoitteet on hyvä tehdä näkyviksi.

Vaikka kokemuksia rahoituksesta kartoitetaan ja hyödynnetään toiminnan kehittämisessä, se ei näy kaikille sidosryhmille. Jotpa kerää systemaattisesti kokemuksia rahoitusta saaneilta organisaatioilta rahoitusmekanismistaan ja

hyödyntää kerättyä tietoa toimintansa kehittämiseen. Tämä ei kuitenkaan näy kaikille sidosryhmille ja siksi toiminnasta voisi tehdä vielä näkyvämpää mm. viestinnän keinoin. Kerätyn tiedon perusteella voidaan tarvittaessa muokata rahoitusehtoja tai käytäntöjä. Näin voitaisiin esimerkiksi madaltaa hakukynnystä, auttaa saamaan uusia toimijoita mukaan tai mahdollistaa epävarmempien pilotointien toteuttamismahdollisuuksia.

TKI-toiminnan tukeminen nähdään yhtenä mahdollisena kehittämissuuntana. Jotpa voisi vahvistaa toimintansa kytkentää tki-panostuksiin, ja täydentää innovaatorahoitusta osaamisen kehittämisen rahoituksellaan. Näin Jotpa voisi toimia aktiivisena toimijana tilanteissa, joissa investoinnit synnyttävät selkeän koulutustarpeen. Kokonaisuutena tämä tarkoittaisi Jotpalle ainakin osittaista siirtymistä kohti strategista toimijaa ja kumppania, joka rahoittaa myös sellaista osaamista, jota ei vielä ole olemassa, mutta jota tulevat investoinnit edellyttävät.

owalg^{|||}group